

**Recenzja rozprawy doktorskiej pani mgr Marty Poruszek
pt. „Edukacja domowa jako forma oporu emancypacyjnego rodziców wobec systemu
szkolnego” przygotowanej pod kierunkiem naukowym
pani prof. dr hab. Józefy Bałachowicz**

Recenzję przedstawiam w ramach postępowania w sprawie nadania stopnia doktora prowadzonego na Wydziale Nauk Pedagogicznych Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie. Zgodnie z uchwałą Stałej Komisji Senatu ds. nadania stopnia doktora w dyscyplinie pedagogika z dnia 28 czerwca 2023 roku zlecającej mi przygotowanie recenzji przedmiotowej rozprawy doktorskiej zapoznałam się szczegółowo z jej tekstem i na tej podstawie formułuję poniższe spostrzeżenia i wnioski.

Pani mgr Marty Poruszek podejmuje ważny problem naukowy, związany z rozwojem edukacji domowej, wciąż mało obecnej w naszym systemie oświatowym. Praca ma bardzo aktualny charakter, bowiem od czasów niedawnej pandemii i nauczania zdalnego w Polsce wzrosła znacznie świadomość rodziców, co do możliwości prowadzenia edukacji dzieci we własnym zakresie. Niewydolność nauczania zdalnego i hybrydowego stała się silnym impulsem dla poszukiwania skutecznych alternatyw kształcenia. Tendencja wzrostu liczby rodzin decydujących się na edukację domową utrzymała się także po okresie pandemii i obecnie, jak wynika z majowego raportu Ministerstwa Edukacji i Nauki, przygotowanego dla Fundacji Edukacji Domowej, w tym alternatywnym systemie funkcjonuje już ponad 42 tysiące uczniów, co oznacza zdecydowane podwojenie ich liczby w stosunku do pandemicznego roku szkolnego 2020/2021 (blisko 20 tys. uczniów). Jednakże w stosunku do oficjalnej ścieżki kształcenia edukacja domowa wciąż jawi się jako zjawisko peryferyjne. Być może z tego powodu nadal dysponujemy niewielką liczbą badań dotyczących tej edukacyjnej alternatywy. Utrudnieniem w badaniach jest również nadmierne rozproszenie przestrzenne i

hermetyczność tego środowiska. Dostępne raporty mają w dużej części ilościowy charakter i opierają się głównie na wystandaryzowanych kwestionariuszach wysyłanych drogą elektroniczną. Zdecydowanie mniej jest badań w podejściu jakościowym, wykorzystujących metody dające wgląd w sposoby interpretacji świata przez badanych, w system wartości, którym się kierują w edukacji domowej i znaczenia jakie jej nadają. Z tego powodu badania Marty Poruszek są bardzo istotne poznawczo, umożliwiają bowiem pogłębioną analizę procesu decyzyjnego związanego z wejściem na ścieżkę edukacji domowej oraz wnikliwe rozpoznanie problemów, jakie łączą się z tą formą kształcenia.

Już na wstępie chciałabym zaznaczyć, że lektura rozprawy jednoznacznie wskazuje, że napisana jest ona przez osobę doskonale orientującą się w podejmowanej problematyce. Mgr Marta Poruszek dysponuje ekspercką wiedzą na temat edukacji domowej, zna wszelkie meandry jej funkcjonowania w polskim systemie oświatowym i doskonale identyfikuje rozwój tej alternatywy za granicą. Praca napisana jest w duchu zrównoważonego entuzjazmu, z pasją i naukowym zaangażowaniem.

Główna idea rozprawy osadzona jest w perspektywie krytycznej, bowiem mgr Marta Poruszek skoncentrowała się na teorii oporu, traktując oporowanie wobec dominującej kultury szkoły jako czynnik wyzwalający procesy emancypacyjne rodziców. Ta optyka jest widoczna w ujęciu problematyki w części teoretycznej pracy, w prezentacji założeń metodologicznych i przedstawieniu warstwy realizacyjnej projektu badawczego. W konsekwencji zatem praca jawi się jako spójny i konsekwentny projekt, w którym założenia teoretyczne ściśle wiążą się i przenikają wszystkie etapy badawczej procedury.

Część teoretyczna rozprawy składa się z dwóch rozdziałów. Pierwszy jest poświęcony edukacji domowej jako formie kształcenia. Mgr Marta Poruszek dobrze rozpoczyna swój namysł, prezentując rolę środowiska rodzinnego w kształtowaniu społecznej natury dziecka. Swoje rozważania prowadzi w kontekście klasycznych teorii socjologicznych: koncepcji kapitału społecznego Pierre'a Bourdieu oraz teorii transmisji kultury Basila Bernsteina, traktując środowisko rodzinne jako miejsce nabywania habitusu i reprodukcji kultury.

Odwołuje się również do dyskursu psychologicznego, zwracając uwagę na rodzinne warunki kształtowania się podmiotowości dziecka. Następna część wprowadza Czytelnika w meandry problematyki edukacji domowej. Mgr Marta Poruszek wychodzi od skrótowego scharakteryzowania systemowych rozwiązań edukacyjnych do istoty alternatyw w edukacji, by na tym tle zaprezentować ramy znaczeniowe edukacji domowej z różnych perspektyw. Swoją charakterystykę opatruje syntetycznymi zestawieniami tabelarycznymi, doskonale porządkującymi rozbudowany wywód. Przy okazji Autorka deklaruje (s. 42), że w swojej rozprawie definiowanie edukacji domowej uzależnia od polskich przepisów oświatowych, znajdujących rozwinięcie w literaturze przedmiotu, w szczególności w pracy Marka Budajczaka, pioniera edukacji domowej w Polsce. Godna podkreślenia jest pedagogiczna świadomość Autorki, iż dla zrozumienia na czym polega istota edukacji domowej ważne jest precyzyjne rozpoznanie, na gruncie jakiego paradygmatu dydaktycznego ową edukację rozpatrujemy. Rozważnie korzystając z myśli teoretycznej Doroty Klus-Stańskiej (2009, 2018), Doktorantka dokonuje prób sensownego przedstawienia edukacji domowej w świetle nieostrych nurtów pedagogiki krytycznej, emancypacyjnej i inspirowanej libertarianizmem. Swoje zdolności analityczne mgr Marta Poruszek demonstruje również w podrozdziałach poświęconych teorii oporu wobec szkoły jako czynnika wyzwalającego działania emancypacyjne. Dobór źródeł do omówienia tego zagadnienia jest reprezentatywny i głęboko przemyślany, a Autorka swobodnie porusza się między przywoływanymi teoriami. Pierwszy rozdział wieńczy ukazanie edukacji domowej w świetle polskich przepisów prawnych oraz miejsca tej alternatywy w polskiej przestrzeni edukacyjnej. Mgr Marta Poruszek przedstawia autorską kategoryzację szkół przyjaznych edukacji domowej, opatrując ją przykładami konkretnych placówek z danego profilu. Uwidacznia przy tym swoją znakomitą praktyczną orientację w odmianach i typach szkół oferujących wsparcie dla rodzin edukacji domowej.

Drugi rozdział teoretyczny swojej pracy mgr Marta Poruszek poświęca ukazaniu doniesień badawczych poświęconych różnym zagadnieniom związanym z edukacją domową. Przedstawia dane dotyczące motywów podejmowania edukacji domowej, opisuje sposoby jej realizacji w kontekście kapitału kulturowo-społecznego rodzin, omawia kryteria

efektywności. Rozdział uwidacznia dużą znajomość problematyki przez Autorkę oraz biegłość w jej referowaniu.

Obie części teoretyczne pracy, ze względu na umiejętną problematyzację i wprawne analityczne opracowanie zgromadzonych przez Autorkę źródeł stanowią doskonale umocowanie dla całości badań. Jedyna moja uwaga, którą formułuję pod adresem opracowania teoretycznego dotyczy braku refleksji nad negatywnymi skutkami edukacji domowej. Autorka wypunktowała 9 pozytywnych efektów podejmowania tej alternatywy. Z pewnością warto byłoby również podjąć namysł nad problemami, jakie wiążą się z edukacją domową (por. np. Bielecka-Prus, Heleniak 2018) i możliwymi konsekwencjami negatywnymi, nawiązując również do szerszych międzynarodowych kontekstów oceny tej formy kształcenia (np.:

[https://www.researchgate.net/publication/263045232 A Critical View of Home Education;](https://www.researchgate.net/publication/263045232_A_Critical_View_of_Home_Education)

<https://www.theguardian.com/commentisfree/2013/may/08/christian-home-schooling-dark-side>

[https://www.researchgate.net/publication/47446888 Homeschooling and religious fundamentalism\).](https://www.researchgate.net/publication/47446888_Homeschooling_and_religious_fundamentalism)

Rozdział III pracy zawiera metodologiczną koncepcję badań własnych Autorki. Badania ułożono w paradygmacie interpretatywnym, wykorzystując założenia interakcjonizmu symbolicznego do oglądu rodzicielskich działań. Budując projekt badań Autorka przyjęła perspektywę teorii ugruntowanej w wersji konstruktywistycznej, opisanej przez Katy Charmaz. Całość badawczych zamierzeń została opracowana bardzo starannie, dokładnie opisano wszystkie elementy projektu wraz z kontekstem ich rozumienia. Przedmiotem rozprawy mgr Marta Poruszek uczyniła proces podejmowania decyzji o rozpoczęciu edukacji domowej, rozpoznawany jako działanie oporowo-emancypacyjne (s. 141). Mgr Marta Poruszek sformułowała w rozprawie trzy główne problemy badawcze, które uszczegółowiła. Koncentrują się one wokół znaczeń i sensów nadawanych przez rodziców doświadczeniom szkolnym wpływającym na odejście z tradycyjnego systemu szkolnictwa, własnej podmiotowej aktywności oraz potencjałowi emancypacyjnemu, którym dysponują. Postawione pytania są interesujące i wyczerpują pole problemowe zagadnienia. Na marginesie tylko dodam, że w moim przeświadczeniu problem szczegółowy nr 4 zdaje się przynależać do obszaru problemu ogólnego nr 2.

Ogólnie ujmując, czytelnik ma jasność, co Doktorantka chce badać i dlaczego taki zamiar przyjęła. Metodą zbierania danych stał się wywiad intensywny, choć mgr Marta Poruszek trochę gmatwa się w dookreślanu jego cech, pisząc, że był on nieustrukturyzowany (tytuł podrozdziału s. 145) i częściowo ustrukturyzowany (w tekście na tej samej stronie). Dobór próby badawczej w przypadku tak niszowego tematu jest na ogół utrudniony, ale Autorka miała możliwość zwrócenia się do rodzin ze środowiska powiązanego bezpośrednio ze swoim zawodowym funkcjonowaniem i z najbliższego otoczenia, co zaowocowało zgromadzeniem 22 wywiadów. W związku z tym należałoby podkreślić, że taki dobór próby ogranicza zasięg formułowanych wniosków. I jeszcze marginalna uwaga - wskazanie terminu przeprowadzenia badań właściwych wymagałoby większej uważności i wyjaśnienia, w szczególności w stosunku do terminu badań pilotażowych (s. 143 i 133).

Oceniając ten podrozdział chcę podkreślić, że mgr Marta Poruszek rzetelnie stosuje się do obranej perspektywy badawczej i po przedstawieniu wstępnej ramy pojęciowej w formie pojęć uczulających, dokładnie opisuje analityczną procedurę postępowania, korzystając z najlepszej literatury metodologicznej.

Część empiryczna rozprawy jest bardzo rozbudowana, Autorka oddzieliła analizę wyników badań od części interpretacyjnej i osobno sformułowała wnioski. Taki zabieg dowodzi świetnego opanowania warsztatu badacza jakościowego.

Rozdział IV zawiera analizę poziomu interakcyjnego narracji rodziców podzielonych na trzy grupy, nazwanych dość niefortunnie przez Autorkę pracy kategoriami. Pierwszą grupę stanowiły wywiady z rodzicami, dla których pandemia stanowiła główny warunek decyzji o edukacji domowej (6 wywiadów), do drugiej grupy zaliczyła Autorka wywiady z rodzicami, dla których pandemia stała się tylko warunkiem przyczynowym decyzji, ale poprzedzonym wcześniejszą pozapandemiczną refleksją nad edukacją dziecka (7 wywiadów) i trzecią grupę, w której rodzice podczas wywiadów nie odnosili się do doświadczeń związanych z pandemią, podejmując decyzję o edukacji domowej własnych dzieci (9 wywiadów).

Każda kategoria wywiadów była analizowana według tego samego schematu: ocena faktów opresyjnych, roszczenia i aspiracje rodziców, formułowanie podmiotowego potencjału emancypacyjnego, konsekwencje działań oporowo-emancypacyjnych. W poszczególnych analizach mgr Marta Poruszek wprowadzała dodatkowo symbole różnicujące badane rodziny pod względem nawiązywania do potrzeb dziecka i sposobów rozumienia roli rodzica (wszystkie kategorie) oraz pod względem formy urzeczywistniania edukacji domowej (kategoria 3). Rozdział wieńczy rekonstrukcja nadawanych przez rodziców z poszczególnych grup sensów i znaczeń edukacji domowej, instytucji szkoły i rodziny w kontekście edukacji dziecka.

Przedstawione analizy mają charakter raportowy, są pisane tekstem nieciągłym, przetykanym ramkami z refleksjami Autorki, tworzonymi hipotezami, notami terenowymi, przykładami kodów in vivo, fragmentami z pomocnych źródeł, dających tło teoretyczne referowanym zjawiskom. Dodatkowo Doktorantka zastosowała podkreślenia, pogrubienia i różne kolory czcionek, by zaprowadzić porządek w przedstawianiu danych i zwiększyć ich czytelność. Każdy wynik analizy Autorka opatrzyła licznymi dobrze dobranymi cytatami z narracji rodziców. Przejrzystość wyводу zapewniają tabele zbiorcze z syntetycznie określonymi polami znaczeniowymi. Ogrom pracy włożonej w opracowanie danych budzi szacunek.

Rozdział V dostarcza Czytelnikowi interesujących refleksji na temat zgromadzonych wyników badań, bowiem Autorka dokonuje ich interpretacji. Proces podejmowania przez rodziców decyzji o edukacji domowej własnych dzieci rozpatruje jako oporowo-emancypacyjny, analizując go w trzech aspektach za Babicką-Wirkus, tj. motywacji, działania, przestrzeni oraz w dodanym autorsko czwartym aspekcie, tj. czasu. Jest to rozdział dokumentujący umiejętność metaanalizy zrekonstruowanych przez Autorkę fenomenów. Mgr Marta Poruszek metodą uogólniania porządkuje uzyskane dane, odnajduje elementy wspólne i kontrastowe, poszukuje nowych związków między danymi i zestawia je w syntetycznych ujęciach. Nawiązuje przy tym do teorii, by ukazać zgromadzone dane w szerszej perspektywie. Doktorantka nie pozostawia żadnego wniosku bez komentarza, stosownego cytatu z narracji rodziców, czy ilustracji graficznej. W tym rozdziale również przedstawione przez Autorkę schematy i tabele zapewniają dobrą dyscyplinę argumentacyjną.

Natomiast ostateczne wnioski mgr Marta Poruszek zgromadziła w końcowej części pracy. Rozdział ten zapewniają konkluzje wielkiej wagi, dotyczące edukacji szkolnej i domowej. Dominują oskarżenia pod adresem szkoły tradycyjnej, bowiem podstawowym faktem, który rodzice uznali za opresyjny, był brak zaspokojenia indywidualnych i specjalnych potrzeb edukacyjnych i rozwojowych dzieci (s. 473). Rekonstrukcja mankamentów szkoły dokonana przez mgr M. Poruszek niejako przy okazji tematu głównego ma doniosłą wagę, bowiem odbyła się na podstawie wypowiedzi rodziców, czyli osób bezpośrednio w tę edukację zaangażowanych, a zwykle niedocenianych jako równorzędne podmioty edukacji. Co bardzo istotne, przedstawione wnioski mgr Marta Poruszek zestawia z ustaleniami badawczymi Josepha Murphy'ego sformułowanymi w 2012 roku na temat homeschoolingu w Ameryce. Tym samym czytelnik uzyskuje możliwość oglądu zagadnienia w kontekście międzynarodowym.

Lektura całości rozprawy jest niezmiernie interesująca. Mnie zafascynował obraz relacji dziecko-rodzic, jaki jawi się z wypowiedzi narratorów. Rodzice biorący udział w badaniach podejmowali edukację domową z różnych powodów, ale ich własne negatywne doświadczenia szkolne, choć potęgowały obawy, to jednak „nie wpływały bezpośrednio na proces podejmowania decyzji o odejściu z tradycyjnego szkolnictwa” (s. 473). Doktorantka zrekonstruowała, że rodzice z każdej grupy traktowali dziecko po partnersku „jako osobę współdecydującą – zarówno na etapie podejmowania decyzji o odejściu ze szkoły, jak i na etapie urzeczywistniania edukacji domowej”(s. 435). Stosunek do dzieci różnił się w zależności od roli jaką podejmował rodzic w edukacji domowej. Rodzice-tutorzy rozpoznawali „swoje dziecko jako zdolne, odpowiedzialne, zmotywowane do nauki, rozumiejące i dążące do realizacji założonych celów edukacyjnych” (s. 434). Rodzice-nauczyciele przejmowali co prawda bezpośrednią kontrolę nad edukacją dziecka, ale nawet niektórzy z nich porzucali tradycyjne kierowanie nauką na rzecz podążania za entuzjazmem dziecka i jego zainteresowaniami (s.433). Obie grupy rodziców zwracały uwagę na wypracowanie u dziecka motywacji autonomicznej i przejmowanie odpowiedzialności za swoją naukę (s. 489-480). Zatem proces przechodzenia do edukacji domowej okazał się

emancypacyjny nie tylko dla rodziców dzieci, ale także dla samych dzieci – uczniów w domowej szkole.

Nawiązując do konstrukcji projektu badawczego zaprezentowanego w pracy, chciałabym podzielić się pewnymi refleksjami i sformułować w ich kontekście pytania do Autorki rozprawy.

Punktem wyjścia do badań stała się przyjęta przez mgr M. Poruszek hipoteza o oporowo-emancypacyjnym charakterze procesu podejmowania edukacji domowej przez rodziców. Jak podaje Autorka, sformułowała tę hipotezę na podstawie badania pilotażowego oraz przesłanek teoretycznych (s. 136-137). Czy rzeczywiście mamy tu do czynienia z *hipotezą*, czy raczej z *założeniem*? Ich funkcja w badaniach jest zupełnie inna: *założenia* stanowią podstawę przyjmowanych koncepcji, zaś *hipotezy* są przypuszczeniami, które należy zweryfikować bądź sfalsyfikować (Urbaniak-Zajac 2009:23). Hipotezy pozostają w bezpośrednim związku z problemami stawianymi w pracy, stanowiąc na nie odpowiedzi. Nie dostrzegam tej zależności w sformułowaniach Autorki. Raczej *założenie* wybrzmiewa jasno w celu badań, który Autorka formułuje następująco: „(...) rozpoznanie sensów i znaczeń, jakie nadają rodzice kolejnym etapom oporowo-emancypacyjnego procesu podejmowania decyzji o rozpoczęciu edukacji domowej dla swojego dziecka” (s. 141).

Druga moja refleksja dotyczy arbitralności przyjęcia założenia, o którym wyżej mowa. Jest to o tyle ważne, że przyjęte założenia ściśle wiążą się z osiągniętymi wynikami, czego mgr Marta Poruszek jest z pewnością świadoma, bowiem korzysta w rozprawie z tekstu Thomasa Spieglera, *Parents' motives for home education: The influence of methodological design and social context*. Oczywiście chcę podkreślić, że zastosowane przez mgr Martę Poruszek podejście do badań jest owocne, pozwala bowiem ujrzeć proces podejmowania decyzji o opuszczeniu tradycyjnej edukacji w oryginalnej perspektywie, rzuca nowe światło na zgromadzone dane, umożliwiając pogłębione analizy i interpretacje. Jednakże myślę, że warto byłoby wyjaśnić, że możliwe są również ujęcia tego zagadnienia w innej optyce paradygmatycznej. Tę otwartość podkreśliłabym w temacie całej rozprawy, nie formułując go tak stanowczo, zamykająco, jak proponuje Autorka, ale w sposób otwarty, np.: Edukacja

UNIWERSYTET
WARMIŃSKO-MAZURSKI W OLSZTYNIE

WYDZIAŁ NAUK SPOŁECZNYCH

INSTYTUT NAUK PEDAGOGICZNYCH

domowa jako możliwość oporu emancypacyjnego, albo w perspektywie oporu.... Dlatego miałabym w tym miejscu pytanie, czy Doktorantka przed przystąpieniem do badań rozważała inne niż oporowo-emancypacyjne czynniki związane z procesem podejmowania przez rodziców decyzji o edukacji domowej? Czy można w Polsce postrzegać ten proces w innej perspektywie (por. źródła o fundamentalizmie)? Co Pani o tym sądzi?

Ostatnie moje spostrzeżenie dotyczy optymistycznego obrazu rodziców, jaki wyłania się z narracji Doktorantki. W rozprawie jawią się oni jako grupa o wielkiej świadomości krytycznej, pogłębionym rozumieniu roli edukacji w biografii jednostki, z ogromną odpowiedzialnością za rozwój własnego dziecka. Czy Pani zdaniem, jako praktyka bezpośrednio zaangażowanego w różne formy wsparcia edukacji domowej, rozpatrywanie zgromadzonych danych w zależności od wymiaru czasu realizacji edukacji domowej (rok vs. kilka lat) przez badanych zmieniłyby nieco ten wizerunek?

Na zakończenie swojej oceny chciałabym dodać jeszcze kilka uwag. Recenzowana rozprawa stanowi dzieło obszerne, bowiem liczy 507 stron, ale jest to właściwe dla prac pisanych w narracji jakościowej. Cennym jej uzupełnieniem jest bibliografia, netografia, wykaz aktów prawnych, podmiotów oświatowych i szkół wspierających edukację domową oraz wykaz tabel i schematów. Zgromadzona literatura zawiera zarówno opracowania polskie, jak i anglojęzyczne. Co ciekawe, stanowi ona podstawę prowadzonych przez mgr Martę Poruszek analiz, ale także służy za źródło cytatów przywoływanych jako motta do poszczególnych podrozdziałów. Świadczy to dodatkowo o dobrym rozpoznaniu literatury pedagogicznej przez Autorkę i umiejętności trafnego wyznaczenia głównych tropów do refleksji nad rozważaniami podejmowanymi w danej części pracy.

Z pełnym przekonaniem rekomenduję opublikowanie pracy, jest bowiem cennym uzupełnieniem w obszarze badań pedagogicznych. Zaprezentowane wyniki są istotne dla rozszerzenia naukowej i praktycznej dyskusji na temat nauczania domowego w naszym kraju oraz refleksji nad optymalizacją rozwiązań systemowych w zakresie wsparcia tej alternatywy. Mogą również stanowić ważny przyczynek do namysłu nad rolą rodziców w edukacji

INSTYTUT NAUK PEDAGOGICZNYCH
WYDZIAŁ NAUK SPOŁECZNYCH
UNIWERSYTET WARMIŃSKO-MAZURSKI W OLSZTYNIE
ul. Żołnierska 14. 10-561 Olsztyn
tel. 89 524 62 31 inped@uwm.edu.pl
fax 89 527 68 65 www.wns.uwm.edu.pl/inped

UNIwersytet
WArmińsko-MAzurski w Olsztynie

WYDZIAŁ NAUK SPOŁECZNYCH

INSTYTUT NAUK PEDAGOGICZNYCH

publicznej. Przy tej okazji sugerowałbym skupienie uwagi na opracowaniu redakcyjnym pracy. Tekst zawiera liczne literówki i usterki językowe (uwaga na pisownię imiesłówów przymiotnikowych z partykułą nie:, np. s. 77, 86,91 i in.), liczne powtórzenia całych akapitów. Mankamentem są także: brak tytułów w schematach i tabelach, zbyt mało własnej inwencji przy opracowaniu tabel czy schematów ze źródeł, potoczności (np. „Emocjonalna forma dziecka” s. 193).

W podsumowaniu swojej recenzji chcę wyeksponować, że przedstawiona rozprawa jest na bardzo dobrym merytorycznym poziomie i spełnia wszystkie kryteria stawiane dysertacjom doktorskim. Mgr Marta Poruszek wykazała się świetną orientacją w polskiej i zagranicznej literaturze przedmiotu, co wybrzmiało w dobrze prowadzonej narracji. Doktorantka podjęła się eksploracji zagadnienia peryferyjnego, zrealizowała założone cele badawcze i uzyskała ważne wnioski. Rozprawa dowodzi dobrych kompetencji badawczych Autorki, zaangażowania i wytrwałości na każdym etapie procesu badawczego. Dokonane rekonstrukcje i interpretacje wskazują na umiejętności pracy analitycznej z obszernym materiałem empirycznym, wnikliwej argumentacji i samodzielności myślenia. Wielokontekstowy obraz procesu podejmowania decyzji o edukacji domowej jest pogłębiony i interesujący.

Konkluzja

Stwierdzam, że recenzowana rozprawa w znakomitym stopniu spełnia wymogi sformułowane w Ustawie z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2018r. poz. 1668 z późn.zm.) i zgodnie z art. 187 pkt. 1 i 2 tejsze ustawy pani mgr Marta Poruszek wykazała się ogólną wiedzą teoretyczną w dyscyplinie pedagogika, umiejętnością samodzielnego prowadzenia pracy naukowej oraz kreatywnością w rozwiązaniu postawionego problemu naukowego. W związku z tym wnoszę o dopuszczenie Jej do dalszych etapów postępowania w sprawie nadania stopnia doktora. Z uwagi na wysoki poziom pracy i jej oryginalność stawiam również wniosek o jej wyróżnienie.

Marek Woźnica

INSTYTUT NAUK PEDAGOGICZNYCH
WYDZIAŁ NAUK SPOŁECZNYCH
UNIwersytet WArmińsko-MAzurski w Olsztynie
ul. Żołnierska 14, 10-561 Olsztyn
tel. 89 524 62 31 inped@uwm.edu.pl
fax 89 527 68 65 www.wns.uwm.edu.pl/inped